

Täysistunto

Torstai 3.3.2022 klo 16.00—18.05

7. Lakialoite laiksi tuloverolain 69 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 11/2022 vp Pekka Aittakumpu kesk ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Aittakumpu.

Keskustelu

17.51 **Pekka Aittakumpu kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Oppe nyt vanha / ia noori / joilla ombi Sydhen toori. Jumalan keskyt / ia mielen / iotca taidhat Suomen kielen.” Näin alkaa ensimmäinen suomenkielinen kirja, Mikael Agricolan Abckiria. Suomen kieli elää ja muuttuu, se on sydämen ja kulttuurimme kieli. Kirjallisuus sekä talentaa että uudistaa kieltämme.

Arvoisa puhemies! Työnantaja voi tuloverolain 69 §:n mukaan tarjota liikunta- ja kulttuurietua seteleillä tai muilla maksuvälineillä jokaiselle työntekijälle. Tästä edusta henkilön ei tarvitse maksaa veroa, ja työnantaja voi vähentää summan verotuksessa. Työnantajan tarjoamaa verovapaata kulttuurietua eli kulttuuriseteliä voi käyttää muun muassa käyntiin museossa, teatterissa, konsertissa, taidenäyttelyssä, tiedekeskuksessa tai urheilutapahetumassa tai näihin liittyvillä messuilla. Kulttuuriseteliä laajennettiin viime syksynä myös virtuaalisiin kulttuuritapahtumiin.

Tämä lähetekeskustelussa oleva lakialoite esittää, että kulttuurisetelillä olisi mahdollista myös ostaa kirjoja omaan käyttöön. Aloitteen on allekirjoittanut 38 kansanedustajaa kaikista eduskuntaan valituista puolueista sekä sittemmin puolueeksi rekisteröityneen Liike Nytin edustaja. Kiitos kaikille tämän asian edistämisestä.

Kun sisällytämme kirjojen ostamisen omaan käyttöön kulttuurisetelin piiriin, voimme tukea myös lukuharrastusta ja suomalaisen kirjallisuusalan elinvoimaa. Kirjallisuuden lukeminen ja harrastaminen ovat sekä ihmiselle että yhteiskunnalle tärkeää kulttuuritoimintaa. Lukemisen hyödyt ovat kiistattomat. Yhteiskuntamme ja maailma ovat muuttuneet siihen suuntaan, että tarvitaan alati vahvempaa ja monipuolisempaa lukutaitoa. Tätä edellyttävät yhä monimutkaisempi yhteiskunta, digitalisoituminen ja vauutisten yleistyminen. Tutkimusten mukaan lukeminen kehittää paitsi erilaisten tekstien ymmärtämistä ja media-lukutaitoa myös empatiakykyä ja sosiaalisia taitoja. Lukeminen myös vähentää stressiä ja ehkäisee ikääntymisen aiheuttamia sairauksia, kuten aivojen rappeutumista ja dementiaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

Tutkimusten mukaan suomalaiset tiedostavat hyvin lukemisen hyödyt. Silti esimerkiksi entistä useampi suomalaisvanhempi ei itse pidä lukemisesta. Kuitenkin vanhempien lukutottumuksilla on hyvin merkittävä vaikutus lasten ja nuorten luku- ja kirjoitustaitojen muodostumiseen ja koulumenestykseen. Lasten ja nuorten lukutaito on tällä hetkellä monin paikoin jopa hälyttävän heikko. Olisi niin vanhempien kuin lasten ja kaikkien kansalaisten kannalta hyvin perusteltua, että kulttuurisetelillä voitaisiin tukea myös lukuharrastusta.

Kirjallisuus on merkittävää myös suomen kielen ja suomalaisen kulttuurin vaalimisessa. Suomalaiset arvot ovat tallennettuina kirjallisuuteemme ja taiteeseemme — koko kulttuuriimme.

Mitään selkeää estettä kulttuurisetelin laajentamiselle tällä tavalla ei ole. Kyse on vain poliittisesta tahdosta. Kannustan erityisesti valtiovarainvaliokunnan verojaostoa sekä valtiovarainministeriötä ja -ministeriä tähän muutokseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen.

17.56 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja ja kirjailija Aittakummulle tästä tarpeellisesta lakialoitteesta kulttuurisetelin käytön laajentamisesta oman kirjan ostamiseen. Lukutaidosta huolehtiminen kaikenikäisten kohdalla on sivistyksen ylläpitämiseksi aivan keskeisen tärkeää. On erinomainen idea tarjota työntekijälle mahdollisuus käyttää liikunta- ja kulttuurietua kirjan ostamiseen.

Kuten aloitteen perusteluissakin todetaan, lukeminen on tuiki tärkeää kulttuuritoimintaa. Moni aikuisikään ehtinyt on saattanut kadottaa lukemisen ilon. Tämä aloite tarjoaa yhden keinon löytää tuo ilo uudelleen. Elämme aikaa, jolloin lukutaidon merkitys on yhä tärkeämpää. Internet on täynnä tekstiä. Uutiset, mielipiteet, tutkimukset ja someviestit vyöryvät silmille. Ilman hyvää lukutaitoa ja medialukutaitoa on mahdoton arvioida erilaisten tekstien luotettavuutta. Vahva medialukutaito on hyvä vastalääke myös informaatiovaikuttamiselle ja valeuutisille — ei ole niin höplästä vedettävä, ei usko suoralta kädeltä kaikkea, mikä tulee vastaan, vaan ottaa lähteistä selvää. Kyse ei ole siis yksin lukemisen ilosta ja kulttuurista vaan myös kansalaisen kyvystä ymmärtää maailmanmenoa, valvoa omia etujaan ja muodostaa perusteltuja mielipiteitä monimutkaisissa kysymyksissä.

Arvoisa puhemies! Aloitteen perusteluissa todetaan, että suomalaiset tiedostavat lukemisen hyödyt mutta eivät silti viitsi lukea entiseen malliin, ja tämä malli siirtyy myös lapsille, syntyy lukemattomuuden sukupolvinen ketju. Ilmiö näkyy selvästi kouluissa. Sanavarasto suppenee, lukeminen takkuu, ymmärtäminen ontuu. Näistä perustaitojen puutteista tulee esteitä ja hidasteita edetä koulupolulla. Helsingin Sanomat uutisoi tammikuussa koululaisten lukutaidon heikkenemisestä ja eriytymisestä. Ilmiö on ollut tiedossa jo pitkään. Varsinkin poikien lukutaito on laskenut. Tämä vaikuttaa osaltaan poikien koulumenestykseen. Heikosti suoriutuvien osuus lukutaidossa on Pisa-tuloksissa kaksinkertaistunut 2000-luvulla. Suomalaisten tyttöjen ja poikien ero lukutaidossa on OECD-maiden suurin. Meidän täytyy innostaa myös pojat lukemaan.

Arvoisa puhemies! Lukutaito on jokaisen kansalaisen tärkeä perustaito. Lukemisen avulla oppii keskittymään, ajattelemaan ja hallitsemaan kokonaisuuksia. Lukemalla oppii kieltä, joka on kaiken vuorovaikutuksen avain. Vanhemmille haluaisin sanoa, että kannattaa lukea lapsille ääneen. En ole vielä tavannut yhtään lasta, joka ei olisi pitänyt siitä, että hänelle luetaan. Lapset rakastavat tarinoita. Lisäksi lukeminen on oiva tapa antaa lapselle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

aikaa, pitää lähellä. Lapsi kokee tulleen kohdatuksi. Lukevan vanhemman viereen mahtuu monta kuulijaa, jos lapsia on useampia.

Lukutaito syntyy pitkän harjoittelun tuloksena. ”Se on oikein pitkä tie”, kuten todetaan Olli Jalosen mainiossa romaanissa Taivaanpallo, jonka lukemista suosittelen kaikille. Vainvattomin tapa oppia on kokea lukeminen alusta asti mielekkäänä asiana, johon kannustetaan. Varhain opittua taitoa on helpompi jalostaa. Jos lukemaan ei opi kunnolla riittävän varhain, tehtävä muuttuu työlääksi. Vanhempien esimerkillä ja koululla on tässä suuri vastuu. Iloitsen myös monista projekteista, joilla lukemista on muutenkin edistetty.

Arvoisa puhemies! Lukutaito ja sivistys ovat erottamaton pari. Edustaja Aittakummun ehdotus on toimiva ja taloudellisesti järkevä. Ylläpidetään ja kehitetään mittaamattoman arvokasta lukutaitoa kaikin tavoin. Kannatan aloitetta lämpimästi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Nyt keskustelu on päättynyt ja asia lähetetään... [Tuomas Kettunen: Anteeksi, puhemies!] — Nyt näkyy edustaja Kettusenkin nimi täällä, olkaa hyvä.

18.01 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Anteeksi, painoin huonosti nappia. Kiitoksia, että annoitte tämän puheenvuoron. Nimittäin haluan kiittää edustaja Aittakumpua todella hienosta lakialoitteesta. Sain myös kunnian allekirjoittaa toisena tämän lakialoitteen. Tämän aloitteen pääasiallisena tarkoituksenaahan olisi nyten mahdollistaa, että kulttuurisielillä voisi ostaa jatkossa myös kirjoja ja näin edistää lukuharrastusta. Toivoisin myös, että kun tämä lakialoite menee valiokuntakäsittelyyn, niin tässä nostettaisiin esille myös e-kirjojen ja äänikirjojen ostaminen kulttuurisielillä.

Edustaja Kinnunen, joka on myös runokirjailija, piti todella ansiokkaan puheenvuoron, jossa hän toi esille lukutaidon kehittymisen meidän sivistisyhteiskunnassamme. Tästä itsekin kannan hieman huolta. Nimittäin ei voi mennä niin, että pahimmassa tapauksessa jopa ammattikouluun kun mennään, voi olla sellaisia tilanteita, että se lukutaito ei välttämättä ole niin hyvä, mikä sitten tätä kautta signaloituu myös kirjoitustaitoon. Tässä meidän pitää käydä kyllä perusteellinen keskustelu.

Olen kyllä todella tyytyväinen tästä edustaja Aittakummun tärkeästä lakialoitteesta ja toivon tälle menestystä.

Kiitoksia, herra puhemies, että annoitte tämän puheenvuoron.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä täältä puheenvuoroja annetaan. — Edustaja Aittakumpu.

18.03 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän edustajia Kinnunen ja Kettunen rohkaisevista puheenvuoroista.

Edustaja Kinnunen nosti hyvin oivaltavalla tavalla esiin koulutuksen merkityksiä, myöskin sen hyvin arvokkaan työn, jota kouluissa tehdään meidän lasten ja nuorten lukutaidon ja kirjallisuusharrastuksen edistämiseksi. Erityisesti poikien lukutaito on paikoin hälyttävän heikko, kuten edustaja Kinnunen totesi. Tämä ehdotus ja kannustus siitä, että vanhempien ja muidenkin aikuisten kannattaa viettää aivan pientenkin lasten kanssa yhteistä aikaa kirjan äärellä, on tärkeä huomio. Lukeminen on jokaisen kansalaisen perustaito, kuten edustaja Kinnunen osuvasti kuvasi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 19/2022 vp

Kiitän myös edustaja Kettusta tärkeästä huomiosta siitä, että kun meillä e-kirjojen ja e-äänikirjojen, erilaisten sähköisten kirjojen, käyttö on lisääntynyt, voisi sanoa, räjähdysmäisesti ja sitä korona-aika entisestään vauhditti, kun fyysisiä kirjoja ei sillä tavalla pystynyt kirjastosta hakemaan, niin ihmiset ovat mieltyneet näihin erilaisiin sähköisiin kirjoihin. Ilman muuta, kun tätä aloitetta käsitellään ja kun tämä saadaan eteenpäin, kannattaa myöskin e-kirjat ja e-äänikirjat ottaa siihen mukaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Uskaltaako nyt kopauttaa? — Selvä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.